

Debat

Jacob Rosenberg

Danmark har ikke fået en nobelpris i 21 år, for det kræver, at vi sprænger tankesættet om, at alle skal være lige. Vi skal spotte de åbenlyse talenter og give dem de bedst tænkelige forhold, også selv om det bliver på bekostning af andre

22 år. Så længe er det siden, at Jens Chr. Skou i 1997, som den seneste dansker, modtog en nobelpris.

 Anders Wiklund

 28. februar 2019

 Kommentarer (0)

Nobelprisen tildeles nulevende personer, som i deres forskning har gjort exceptionelle opdagelser med meget stor betydning. Den anses som den mest prestigefyldte æresbevisning inden for områderne litteratur, medicin, fred, fysik, kemi og økonomi.

Danmark har hentet 13 nobelpriser gennem årene, primært inden for det medicinske område. Den seneste blev givet i 1997 til Jens Christian Skou for hans forskning tilknyttet Aarhus Universitet, og den seneste til forskning tilknyttet Københavns Universitet blev givet i 1984 til Niels K. Jerne.

Så hvorfor har Danmarks topuniversiteter ikke kunnet tiltrække en nobelpris de sidste henholdsvis 21 og 34 år?

Jeg har gennem en længere årrække haft den store ære at nominere personer til prisen i medicin, og processen foregår ved, at en udvalgt skare af personer verden over bliver bedt om at indstille værdige prismodtagere, som så efterfølgende vurderes i detaljer af priskomiteen.

Processen er selvfølgelig fortrolig, og de nominerede personer (som ikke har fået prisen) skal holdes hemmelige i 50 år ifølge Nobelkomiteens regler.

De, der vinder Nobelprisen, er typisk særdeles geniale personer, som på deres universiteter rundt i verden har fået særligt gunstige arbejdsvilkår med ubegrænset tid til dedikeret forskning og ofte med meget store bevillinger til at understøtte deres arbejde.

Det er tydeligt, at der ikke er tale om den jævne danske universitetslektor eller professor, som typisk bruger halvdelen eller mere af sin arbejdstid på studenterundervisning og administration.

Den typiske forsker på et universitet i Danmark skal ofte selv skaffe eksterne midler til den helt basale drift, og der går således enorme mængder tid bl.a. til udfærdigelse af fondsansøgninger. Hertil skal lægges en væsentlig undervisningsforpligtelse.

Vi skal turde sige 'elite'

Hvis vi skal markere os internationalt, og det skal vi selvfølgelig, så skal vi turde sprænge det klassiske tankesæt, hvor alle skal være lige. Det går simpelt hen ikke i forskning på topniveau. Derfor skal vi spotte de åbenlyse talenter og give dem de bedst tænkelige arbejdsforhold – også selv om det bliver på bekostning af andre.

Universitetsmiljøerne skal hente inspiration udefra for at vokse, og det gælder for alle fagområder. Det er i dag næsten umuligt at skabe plads til en såkaldt postdoc, dvs. en forsker, som befinder sig efter disputats eller ph.d.-grad, men før professorstillingen. Vi bliver nødt til at sørge for vækstlaget.

Vi må allokere forskningsmidler til disputatsforløb, og så går det nok, at der gennemføres lidt færre ph.d.-uddannelser i Danmark. Der kan være plads til begge dele, men vi skal have flere disputatser for at fremdyrke den sublime og enestående forskning, som bringer videnskaben et væsentligt skridt videre.

Vi bliver nødt til at hæve os over et fælles bundniveau, så vi kan skabe de bedst tænkelige forskningsmiljøer, som kan tiltrække også udenlandske talenter. Kodeordet skal være 'elite'. Vi skal turde sige det og udleve det.

Det kræver en bevidst strategi. Vi må have delestillinger og postdocs. Inden for særlige områder, som f.eks. business, er det oplagt, at underviserne og forskerne kan drage

fordel af en vis tilknytning til erhvervslivet, så delestillinger er her oplagt. I de naturvidenskabelige områder er det et sjældent særsyn, men kunne det ikke være gavnligt at tænke lidt ud af posen her også?

Forskning skal kommercialiseres

Man taler også om, at forskningen på universiteterne alt for sjældent omsættes til kommerciel værdi. Der er dog sket en del i de senere år med oprettelse af enheder, som kan støtte forskerne med patentering og oprettelse af såkaldte spin-out virksomheder. Vi er dog meget langt fra målet.

Jeg var selv involveret i en opfindelse for nogle år siden, men måtte opgive at gå videre med patentering og virksomhed. Det krævede alt for meget af mig, og den potentielle økonomiske gulerod var ubetydelig, efter at hospital og universitet havde taget deres andele.

Kun enkelte steder i Danmark er det velset, at man ved siden af sin universitetsansættelse også driver en privat virksomhed, hvor der kan være gensidig glæde og udbytte af den dobbelte tilknytning.

Dette fænomen med en fod i begge lejre kendes fra en del steder i udlandet, hvor forskere på f.eks. store amerikanske private universiteter sagtens kan eje utallige patenter og være involverede i spin-out virksomheder baseret på deres oprindelige universitetsforskning, uden at universitetet eller andre løber med hele den potentielle gevinst.

Det er klart, at universitetet må have noget for deres udgifter, men der skal være rimelighed i tingene. Ellers mister forskerne gejsten til at medvirke til en kommercialisering, og der bliver ingen kommercialisering uden forskernes ekspertise. Det er givet.

Private universiteter

Til sidst er der muligheden for private universiteter. Allerede i 2009 luftede daværende videnskabsminister, Helge Sander (V), tanken om at tillade private universiteter i Danmark. Oplægget var imidlertid, at et privat universitet skulle modtage støtte fra det offentlige og derved indirekte tage midler fra de offentlige universiteter. Dette skabte forståeligt nok en del uro.

Et privat universitet bør ikke modtage støtte fra staten, men udelukkende finansieres af studenternes egenbetaling og af midler fra sponsorer, kontraktforskning m.v. Denne model kendes fra mange højprofilerede udenlandske universiteter, som klarer sig fænomenalt, bl.a. med produktion af en lang række nobelprismodtagere.

Den sædvanlige kritik i Danmark er, at så er alle ikke lige, dvs. kun de rige har råd til at gå på et privat universitet. De skal dog ses i et helt andet lys, nemlig som et supplement til vores i øvrigt fremragende offentligt finansierede universiteter.

Formålet er netop at øge mulighederne for en universitetsuddannelse for dem, der måske ikke lige passer ind i det nuværende system. Det skal være et supplement for at øge mulighederne og derved øge den personlige frihed til at vælge den uddannelse, man drømmer om.

Et land som Singapore har ligesom Danmark et stolt lokalt universitetsmiljø med seks offentlige universiteter, men alligevel har de inviteret en række store og berømte udenlandske universiteter til at slå sig ned hos dem. Dette er jo ikke for sjov, men netop fordi de kan se en synergieffekt og et positivt udbytte for deres eget land.

Hvorfor gør vi ikke det samme? Det betyder ikke, at vores egne offentlige universiteter skal laves om til private institutioner – slet ikke. De bør forblive offentligt finansierede institutioner med gratis undervisning til dem, der slipper igennem nåleøjet og kommer ind.

De udenlandske topuniversiteter kan være et supplement og give mulighed for, at danskere såvel som udlændinge kan tage en uddannelse med brugerbetaling, hvis man ikke kan komme ind på et af de offentlige universiteter i Danmark. Det skal ses som et supplement til det, vi har i forvejen.

Hvorfor inviterer vi ikke de store berømte universiteter med utallige nobelprismodtagere? Det kunne jo være, at vi kunne lære noget.

Jacob Rosenberg er professor, overlæge og dr.med.